

The Empty Grave

Títol original: *Das leere Grab* **Direcció i guió:** Agnes Lisa Wegner, Cece Mlay **Països:** Tanzània, Alemanya **Durada:** 97 min **Any:** 2024 **Gènere:** Documental **Interpretació:** Documental, intervencions de: Ernest Kaaya, Felix Kaaya, Cesilia Mbandu, John Mbandu **Música:** Hannah von Hübner **Fotografia:** Marcus Winterbauer **Distribuïdora:** Rushlake Media
Versió original en alemany i suahili, amb subtítols en espanyol

SINOPSI

Songea, Tanzània. John Mbandu té la missió de trobar les restes humanes del seu besavi, Songea Mbandu, executat per l'exèrcit colonial alemany. El dol de la família s'ha transmès de generació en generació a la tomba de Songea, en què el seu cap mai va trobar un lloc de descans. (decine21.com)

CRÍTICA

01/03/2024 - BERLINALE 2024: El documental d'Agnes Lisa Wegner i Cece Mlay segueix les famílies tanzanes que intenten recuperar les restes dels seus ancestres, assassinats pels colonitzadors alemanys

La idea que els països occidentals tornin les obres d'art i les restes que es van emportar de les antigues colònies s'ha generalitzat en els darrers anys com a part de les converses al voltant de la justícia restaurativa. El concepte sembla força senzill i consisteix principalment a enviar objectes que normalment es guarden en museus i arxius de tornada al lloc on es van trobar. *The Empty Grave*, les directores del qual són **Agnes Lisa Wegner** i **Cece Mlay**, revela —a través de la història de dues famílies tanzanes que intenten recuperar les restes dels seus avantpassats— com en realitat són molts els obstacles que s'interposen en el camí d'aquests actes de justícia per als quals tant s'ha esperat. [...]

La pel·lícula, que s'ha rodat i muntat seguint un estil convencional, presenta els protagonistes de forma educada i discreta, de manera que es perfila com poc més que un document del seu propi treball i investigació. Com a tal, *The Empty Grave* no és una pel·lícula que sobresurti per suscitar emocions a dojo, però el seu objectiu —i té mèrit— no és altre que posar en relleu la feina feta per individus que no són investigadors ni arxivistes de museus —que solen ser occidentals, rebre finançament i, per tant, ser més visibles—, sinó familiars vius de totes aquestes restes humanes.

El carismàtic protagonista de la pel·lícula és **John Makarius Mbandu**, que també exerceix la funció d'encarregat per la seva família de continuar la feina que fa anys que fan per recuperar el cap de **Songea Mbandu**, un dels líders de la resistència Maji Maji contra l'ocupació alemanya. Encara que va ser executat i enterrat a Tanzània, el seu cap va ser exhumat i enviat a Alemanya per a un estudi "científic" racista. Malgrat l'estètica televisiva convencional i poc emotiva de la pel·lícula, el profund dolor que senten en John i els membres més grans de la seva família es percep en l'ambient, i és que les cicatrius d'una massacre que va tenir lloc fa més d'un segle segueixen obertes, en gran part perquè mai no es va poder plorar la mort de Songea Mbandu com cal. Tot i que la investigació d'en John té un vessant històric i científic, el conjunt continua sent una qüestió molt personal: quan visita el lloc on suposadament van penjar el seu avantpassat, en John es posa a plorar i, entre llàgrimes, diu que vol marxar.

En John i la seva dona **Cesilia** s'obren sovint sobre les emocions que van sentint al llarg del camí, les quals es poden resumir en una tristesa aclaparadora. La investigació d'en John es produeix alhora que la llarga lluita en què està immers **Mnyaka Sururu Mboro** —nascut a Tanzània però resident a Alemanya des de fa 40 anys—, un home que fa tot el possible per recuperar les restes dels seus avantpassats emmagatzemats en museus i arxius locals. Amb l'ajuda de l'arxivista **Konradin Kunze**, Mboro fa un descobriment increïble sobre les restes de **Mangi Lobulu Kaaya**, un cap del nord de Tanzània que també va ser executat per l'exèrcit colonial alemany fa més de cent anys.

El que queda clar en aquestes dues històries és que el procés de restitució és massa llarg, no només perquè requereix una enorme quantitat de temps de recerca, sinó també perquè no s'inclouen les famílies tanzanes en el procés. Quan veiem el molt que saben la família d'en John i la de Kaaya sobre els seus respectius avantpassats assassinats, l'error no només resulta evident, sinó sospitós. És xocant que aquestes famílies hagin de fer l'esforç de posar-se en contacte amb les autoritats, tant a Tanzània com, sobretot, a Alemanya. Ja sigui en nom de la simpatia, o per subratllar la gran vergonya que diversos subjectes alemanys treuen a la llum al llarg de la pel·lícula, els realitzadors adopten un to cordial i conciliador que suavitza en part aquesta frustració, però la imatge d'aquestes famílies esperant durant generacions que les restes dels seus majors assassinats tornin a casa roman gravada a la memòria de l'espectador.

Elena Lazic – cineuropa.org